

Akershus festning og slott

Norges konger og dronningers siste hvilested

Er en helgen gravlagt på Akershus ?

Av Kjell Ivar Maudal.

Akershus festning og slott.

I 1999 feiret Akershus festning sitt 700-års jubileum. Festningen ble bygd av den siste norske kongen før unionen med Sverige og Danmark: Håkon V Magnusson, og ble plassert et godt stykke unna det som den gang var Oslo by i Viken (der Gamlebyen ligger nå). Dermed kunne fiender som kom sjøveien til Oslo stoppes. Samtidig var festningen nærmest uinntagelig fra sjøsiden med sine høye og bratte murer. (I nyere tid har man fylt ut området nedenfor festningen med masse, slik at det kunne bygges kaianlegg og vei).

Festningen har hatt en meget vekslende historie. Den har vært sentrum i storpolitikken, særlig på 1500-tallet, er blitt angrepet, har brent en rekke ganger, blitt utvidet, ombygd, restaurert, hatt dyktigere og mindre dyktige stattholdere og kommandanter. Tross de mange angrep: Festningen har aldri vært erobret av noen fiende i kamp. Festningen er derfor blitt et nasjonalt symbol for nordmenn og norsk selvstendighet.

Borggården på Akershus med kirketårn og inngangen til Slottskirken.

Akershus slottskirke.

Vi vet ikke hvor kirken lå i Håkon V's borg men han har sikkert hatt et kapell på festningen. (Kongens kirke var først og fremst Mariakirken som vi i dag kan se ruinene av i Gamlebyen). Akershus slottskirke slik den fremstår i dag,

har hatt en broget historie. Branner og ombygninger har vært med på å forme kirken. Veggene i den nåværende kirken stammer fra 1300-tallet men rommet var muligens på den tiden en stor hall. På Kristian II's tid (kronet i 1514) ble det innredet et lite kapell i den vestre delen av rommet. Etter en storbrann på i 1527 ble den nåværende kirke bygget, som en del av den gjenoppbygde festning, men først i begynnelsen av 1600-årene fikk kirken en skikkelig innredning. Kirken hadde frem til 1938 sin egen menighet som besto av alle byens militære, både aktive og pensjonerte. I dag er kirken Forsvarets hovedkirke.

Konger og dronningers siste hvilested.

Ved siden av kirkens alter fører en trapp ned til kjelleren. Kjellerrommet er delt med en arkaderække i henholdsvis Nordre og Søndre langkjeller, som skriver seg fra Christian IV's tid. (Konge i Danmark og Norge 1588-1648). Ved enden av Søndre langkjeller kan man se inn i Det Kongelige Mausoleum (Fra 1948). I en stor hvit marmorsarkofag ligger Haakon VII (★1872†1957. Norges konge fra 1905) og hans dronning Maud (★1869†1938. Norges dronning fra 1905). Ved siden av, i en grønn sarkofag, ligger kong Olav V (★1903†1991. Norges konge fra 1957) og kronprinsesse Marta (★1901†1954). I Nordre langkjellers mur, vis a vis Kongemausoléet, finner vi kong Sigurd Jorsalfars siste hvilested. (Norge konge 1103-1130). Kong Sigurd ble gravlagt i sørveggen i koret i Halvardskirken. (Ruinparken i Gamlebyen). Hans levninger ble overført til Akershus i 1957. I samme mur finner vi også det siste hvilestedet til kong Håkon V (Norge konge 1299-1319) og hans dronning Eufemia av Rügen (Norge dronning 1299-1312). Deres levninger ble overført til Akershus i 1982. De var begge gravlagt i Mariakirken og deres levninger ble funnet i Mariakirkens ruinene i 1868. (Ble bevart ved Anatomisk Institutt i Oslo frem til 1982).

Bronseplaten som dekker gravnisjen i krypten under Akershus Slottskirke, der skrinet med kongeparets levninger nå er anbrakt.

Er en helgen gravlagt på Akershus ?

Etter kong Håkon V's dødsfall i Tunsberg den 8. mai 1319 ble hans bære ført med båt til Oslo. Han skulle gravlegges ved siden av sin dronning Eufemia av Rügen i Mariakirken. Her lå også hans svigerfar fyrst Witslaw av Rügen begravet. Håkon V hadde sett sin kongsgjerning under en religiøs synsvinkel. Han hadde gitt påbud om å lave overnattingssteder for pilegrimer som skulle til Nidaros. Han stimulerte misjonsarbeidet i Finnmark og han glemte aldri å regulere lønnen for arbeidsfolket. Til kirkene ga han også store gaver og spesielt til Mariakirken. Kongen selv mislikte også de utenlandske motene, som han bare syntes var til utgift og til ingen nytte for landet. Han mente at folket skulle bære den same enkle drakt som han selv bar. I sitt testamente skrev han at Mariakirken hvert år, på hans dødsdag, skulle gi mat til de fattige. Det fortelles at hele Oslo sørget når Håkon V døde, og det skjedde flere mirakler ved hans bære. I Mariakirken var det et Håkonsalter og det fortelles at kongen ble holdt for å være hellig helt frem til det 16. århundre. Historien kan også fortelle at kong Kristian II (Danmark og Norges konge 1513-1523) ba paven om å kanonisere Håkon V, men det ville paven ikke. At Håkon V ble æret som helgen, ikke bare i Oslo men også i deler av landet og i de nordiske land, viser denne folkevisen:

*Der kom Bud for Oslo ind
og ingen Mand dem kjende:
død var hellig Haakon Konning
Sankt Olaf Kongens Frende.*

*Død var hellig Haakon Konning
og Gud kaldte ham af dage:
han blev ført i Oslo ind,
i Mariakirke lagdes han i Graven.*
(Dansk håndskrift fra ca 1560).

Nå hviler kong Håkon V Magnusson i krypten i den borg han lot bygge.

Håkon V Magnusson's og dronning Eufemia av Rügen's hodeskaller slik de ble funnet og overført til Akershus festning og slott.

Kilder: Edv. Bull, Ludvig Daae og Erik Shia.
Bilder er hentet fra «Akershus Slotts Venner's årsskrift 1980 og 1982.

Akershus festning og slott er åpent for publikum hele sommeren.